

УДК <378-057.875:81'243>:004.9

ГОЛІВЕР Надія Олексіївна –
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету
e-mail: nadiyaholiver@gmail.com

БОНДАР Ірина Григорівна –
старший викладач кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету
e-mail: irinagrighbondar@gmail.com

ЛІХОШЕРСТ Ольга Гаріївна –
викладач кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету
e-mail: olgalihoserst@gmail.com

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА БАЗІ ЕЛЕКТРОННОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА MOODLE

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Зміни в політичній та соціально – економічній сферах генерували серйозні зрушення в науці, особливо в гуманітарній сфері, у тому числі педагогічній, де тема дистанційних технологій навчання та їх вплив на якість навчального процесу у ВНЗ посили помітне місце.

Грунтуючись на сучасних досягненнях у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, в останні роки широкого поширення отримала нова форма освіти – дистанційна (distant education). В англійській методичній літературі розрізняють терміни distant education, distant teaching (дистанційне викладання), distant learning (дистанційне навчання), перший з яких має узагальнюючий характер, а другий і третій відрізняються концентрацією уваги на діяльність сторін навчального процесу – викладача та студента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В працях вітчизняних та зарубіжних педагогів досліджено теоретичні і практичні аспекти дистанційного навчання (Д. Андерсен, Е. Доунс, А. Огуд, А. Андреев, Є. Полат та ін.), розробок моделей навчального процесу, в якому використовуються можливості ІКТ (Є. Полат, Б. Агранович, П. Брусиловський, Г. Кедрова, А. Короткова, О. Крюкова, Е. Локтюшина, Ю. Насонова, І. Роберт, Д. Смоліна); впровадження в навчальний процес складів вищої освіти дистанційних освітніх технологій (А. М. Анісімов, В. Н. Кухаренко, Н. В. Морзе, Є. С. Полат). Перспективним напрямом застосування інформаційно-комунікаційних технологій є дистанційне навчання (ДН), яке здійснюється через систему телекомунікаційних мереж. Воно ґрунтується на широкому використанні в навчальному процесі електронної пошти та всевітніх мереж (Інтернету, FreeNet та інших). Дистанційне

навчання у багатьох асоціюється з доступністю, іншими словами, «з відкритістю навчальних програм для значної кількості людей. Більш того, характерна для дистанційної освіти гнучкість надає студенту можливість вибрати в ДН темп, зміст курсу, визначити кінцеву мету навчання» [5, с. 19]. Дж. Кован (Cowan J.) трактує відкритість ДН як можливість вибору методів, а також місця навчання. У ситуації свободи вибору студенти чіткіше усвідомлюють, «що вони хочуть вивчити» (їх мету) та якого рівня при цьому мають досягти» (їх критерії) [5, с. 20]. Результати досліджень із загальних аспектів дистанційного навчання (О. М. Довгялло, Є. С. Полат, Б. Холмберг, Т. О'Шеа та ін.) та окремих питань навчання іноземних мов з використанням телекомунікаційних технологій (Е. І. Дмитрієва, П. І. Сердюков, К. Пургасон, Ф. Хенрі, А. Кайє, П. Пракамонте та ін.) показують наявність значного потенціалу та перспективність впровадження нових інформаційних технологій з метою підвищення ефективності та якості навчально-пізнавальної діяльності.

У більшості проаналізованих робіт можливості інформаційно-комунікаційних технологій в освіті використовувалися в умовах традиційного навчання. Проблема використання нових форм навчально-пізнавальної діяльності, а саме самостійної роботи на базі дистанційної платформи Moodle залишалася поза увагою науковців. Це вказує на актуальність теми дослідження.

Метою статті є теоретичне обґрунтування ефективності викладання іноземних мов за рахунок використання нових форм навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців та практичне застосування програмно-педагогічних матеріалів для підвищення ефективності самостійної та індивідуальної самостійної роботи студентів у

електронному освітньому середовищі Moodle.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні головні напрями у формуванні вищої технічної школи стосуються змін у структурі, організації, формах і методах реалізації навчального процесу, що збігаються з тенденціями розвитку освіти у світі.

Зміни структури і змісту навчання вимагають використання поряд із традиційними формами та методами вивчення іноземних мов нових форм і методів та сучасних технологій.

Впровадження та активне використання інформаційних технологій в освіті є одним з головних етапів її реформування. Незважаючи на загальне скрутне економічне становище в Україні, матеріально-технічна оснащеність більшості вищих навчальних закладів, особливо технічних університетів, дозволяє впроваджувати дистанційні технології в навчальний процес [2, с. 4].

Кафедра іноземних мов Криворізького національного університету (КНУ) активно використовує новітні технології у навчальному процесі. Підставами для впровадження та активного використання інформаційно-комунікаційних технологій у процес вивчення іноземних мов у КНУ є такі: університет забезпечує своїм співробітникам та студентам цілодобовий доступ до Інтернету (у тому числі бездротовий); усі викладачі та студенти мають достатній (від задовільного до високого) рівень володіння навичками користування комп'ютерними технологіями; аналіз забезпеченості сучасною матеріально-технічною базою Криворізького національного університету та опитування студентів (кафедра іноземних мов має у своєму розпорядженні 3 мультимедійні аудиторії, абсолютна більшість студентів мають домашні комп'ютери та цілодобовий доступ до Інтернету через комп'ютери та/або свої мобільні телефони) дає підстави зробити висновок про доступність навчальної та довідкової інформації; брак аудиторного часу - 68 годин на рік при тривалості курсу 1-2 роки (3 роки у студентів факультету інформаційних технологій, 4 роки у студентів-менеджерів) та 32-36 годин у магістрантів; використання інформаційно-комунікаційних технологій створює комфортні умови для навчання для кожного студента (можливий доступ до ресурсу у будь-який час та у найбільш дружньому для користувача середовищі).

Знайомство з віртуальним навчальним середовищем відбулося кілька років тому, і з того часу Moodle все активніше використовується як викладачами, так і студентами. За цей час був виконаний великий обсяг робіт по накопиченню матеріалів та розробці різноманітних курсів. Цей вид роботи

був цікавим та зручним як для студента, так і для викладача: студент може виконувати самостійну роботу у зручний для нього час, а викладач має можливість ефективно розподілити робоче навантаження та без великої затрати часу та зусиль перевірити активність та якість виконання студентами навчальних завдань. Можливості платформи Moodle дозволяють зробити дистанційний курс інтерактивним, що сприяє розвитку творчих здібностей студентів, індивідуалізації та інтенсифікації навчання.

Робота тривала у два етапи. На першому етапі відбувалося більш тісне знайомство з можливостями віртуального навчального середовища, йшло інтенсивне накопичення робочого матеріалу та складання курсів для студентів 1-2 років навчання.

Отже, на першому етапі обґрунтовано теоретичні й методичні засади дослідження; розроблено програму дослідження; визначено мету, завдання й методи дослідження; скоординовано роботу викладачів кафедри іноземних мов з наповнення системи Moodle якісними навчально-методичними матеріалами; накопиченні авторські курси та бази тестових завдань для формування тестових наборів для перевірки знань студентів; систематизовано наявний електронний архів навчальних матеріалів; модернізовані наявні методички з використанням сучасних можливостей ІКТ.

Така ж робота тривала і на другому етапі. Накопичений досвід дозволив скласти курси для магістрантів та аспірантів, урізноманітнити типи завдань, підвищивши їх складність та, як наслідок, цікавість для всіх користувачів. Крім того, розглянуті інструменти середовища електронного навчання Moodle для організації моніторингу навчальної діяльності студентів та визначено можливості, які надають викладачеві сервіси Moodle для підвищення якості ресурсів курсу, а також якості та ефективності навчання студентів.

Зміст роботи та отримані результати в узагальненому виді представлені у таблиці 1:

Етапи роботи (рік)	Назва та зміст етапу	Результати Звітна документація
1 етап (2016)	складання курсів за вибором з граматики, лексики, країнознавства та ін. для студентів I - II курсів всіх спеціальностей та їх апробація	Результати: накопичення авторських курсів та бази тестових завдань для формування тестових наборів для перевірки знань студентів; систематизація наявного електронного архіву навчальних матеріалів; модернізація наявних методик з використанням сучасних можливостей ІКТ Звітна документація: розробку log-файлу платформи (сазначастість тривалості роботи на платформі, виконані завдання, перегляд інших матеріалів платформи тощо)

2 етап (2017)	ширше застосування курсів у навчальному процесі для навчання та моніторингу його якості, складання курсів для магістрів, аспірантів та тестувальних програм	Результати: впровадження у навчальний процес методики «цифраного навчання»; завдяки сучасним інструментам платформи впливаються нові способи взаємодії студент-викладач, студент-викладач-студент, студент-студент, що дозволило створити кардинально нові форми навчальної взаємодії; завдяки моніторингу відповідності викладачі мають строгий інструмент контролю за роботою студента з навчальними матеріалами; розроблений інструментарій тестування дозволить вдосконалити тестовий набір електронної бази завдяки постійному тестуванню студентів (визначення порогової складності та фіксація «складних» питань індивідуально або для цілої групи). Залишені обмеження: перегляд електронного журналу системи; розробку та аналіз бази питань-відповідей; моніторинг відповідності курсів.

Загалом, у рамках роботи над проектом були розроблені та впроваджені в навчальний процес 16 курсів за вибором з граматики, лексики, країнознавства та ін. для студентів, магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей.

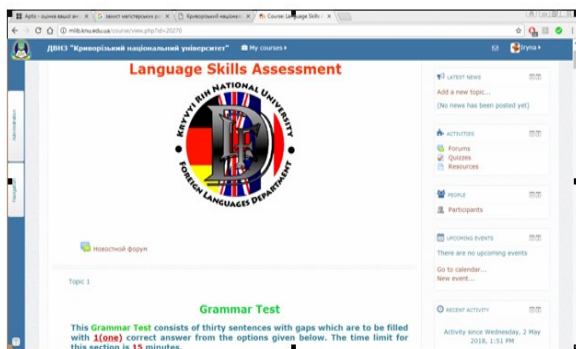

Рис.1 Скріншот граматичного тесту.

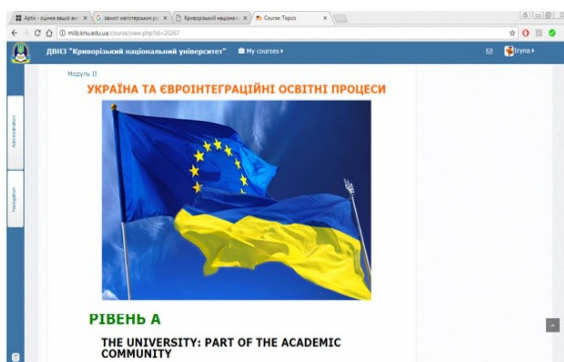

Рис.2 Скріншот навчального курсу/

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Аналіз нових форм навчально-пізнавальної діяльності в умовах використання платформи ДН Moodle дає змогу зробити такі висновки: впровадження ІКТ у навчальний процес є одним з головних напрямів інформатизації освіти. Електронна платформа Moodle має очевидні переваги (часово-просторова незалежність, зручність та гнучкість навчання, максимально дружня до

студента атмосфера, яка його вмотивовує та сприяє підвищенню самооцінки та ін.), є ефективним доповненням до традиційних форм організації навчання та значно оптимізує процес вивчення іноземної мови. Запропоновані електронною платформою типи файлів дозволяють підвищити ефективність навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців та різнопланово представити навчальний матеріал, велика частина довідкової літератури (граматика, зразки виконання проектних завдань, презентації, статистики, доповіді) представлена в PDF форматі; у процесі навчання іноземної мови активно застосовуються презентації в програмі Power Point як в якості навчального матеріалу, так і в якості завдань для самостійної роботи студентів; таким чином, студенти мають можливість удосконалювати свої навички та знайомитися з оригінальними передовими розробками в області сучасної інженерної справи.

При використанні ресурсів Moodle відбувається формування професійних компетенцій в процесі навчання іноземної мови за рахунок розміщення курсів, спрямованих в більшості своїй на вивчення мови спеціальності з подальшим її використанням як засобу професійної комунікації, в той час як на вивчення мови як засобу міжкультурного обміну відводиться не так багато часу і уваги. Використання електронного середовища навчання Moodle дозволяє не тільки організувати процес навчання іноземній мові в технічному вузі на новому більш якісному рівні, а й ефективно керувати ним, розвиваючи як професійні, так і загальнокультурні компетенції, при цьому досягається ще одна важлива мета дистанційного навчання – формуються навички самостійної роботи студентів.

Таким чином, Moodle надає можливість інтегрувати інноваційні технології та традиційні форми і методи, що підвищує його потенціал як успішного інструменту навчання іноземним мовам.

В цілому, використання електронних засобів дозволяє вітчизняній освіті відповідати сучасним світовим стандартам та задовольняти потреби інформаційного суспільства.

Той факт, що одна з найпоширеніших у світі систем управління навчанням ще не досить активно використовується в Україні взагалі та при навчанні іноземним мовам зокрема, залишає широкий простір для подальшого теоретичного та практичного вивчення можливостей віртуального середовища у цій сфері та подолання існуючих недоліків, спричинених тим, що система не була спеціально розроблена для вивчення мов.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. – Навчальний посібник. – Київ: ДУТ, 2014. – 140 с.

2. Голівер Н. О. Інформаційні технології в навчанні: дидактичні проблеми, методичні рекомендації з використання. – Кривий Ріг, Видавничий центр КНУ, 2012. – С. 22–28.

3. Holiver N. O., Bondar I. H. Interactive teaching English by means of e-learning platform «MOODLE» // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна педагогіка і андрагогіка: актуальні питання, досягнення та інновації» – 20–21 листопада 2017 / [за ред. О. О. Лаврентьєвої, Т. М. Мішеніної]. Кривий Ріг, 2017 – С. 209–211.

4. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.

5. Мишишен А. В. Moodle як система дистанційного управління навчанням при підвищенні кваліфікації / А. В. Мишишен // Вісник післядипломної освіти. – 2011. – Вип.5. – С. 96–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2011_5_15.

6. Cowan J. The advantages and disadvantages of Distant Learning// Distance Education for Language Teachers. Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2013, – P. 14-20.

REFERENCES

1. Vyshnivskiy, V. V., Hnidenko, V. P., Haidur, H. I., Ilin, O. O. (2014). *Orhanizatsia dystantsiinoho navchannia. Stvorennia elektronnykh navchalnykh kursiv ta elektronnykh testiv*. [Organisation of distant learning. Design of electronic student courses and electronic tests]. Kyiv.

2. Holiver, N. O. (2012). *Informatsiini tekhnolohiiv navchanni: dydaktychni problemy, metodychni rekomendatsii p vykorystannia*. [Information technologies in teaching: didactic problems, methodological recommendations for use]. Kryvyi Rih.

3. Holiver, N. O., Bondar, I. H. (2017). Interactive teaching English by means of e-learning platform «MOODLE». Kryvyi Rih.

4. *Dystantsiine navchannia yak suchasna osvittnia tekhnolohia*. (2017). [Distant education as modern educational technology]. Vinnytsia.

5. Mishchishen, A. V. (2011). *Moodle yak sistema dystantsiynoho upravlinnia navchanniam pry pidvyshchenni kvalifikatsii*. [Moodle as a distant training management system in the context of professional

advanced training]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2011_5_15.

6. Cowan J. (2013). The advantages and disadvantages of Distant Learning// Distance Education for Language Teachers. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГОЛІВЕР Надія Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Криворізького національного університету.

Наукові інтереси: дидактика вищої школи, дидактичні аспекти організації дистанційного навчання, методика високотехнологічного навчання іноземних мов майбутніх фахівців гірничо-металургійного профілю.

БОНДАР Ірина Григорівна – старший викладач, кафедри іноземних мов Криворізького національного університету.

Наукові інтереси: дидактичні аспекти організації дистанційного навчання, ІКТ в освіті, методика високотехнологічного навчання іноземних мов ІТ фахівців, технічний переклад.

ЛІХОШЕРСТ Ольга Гаріївна – викладач кафедри іноземних мов Криворізького національного університету.

Наукові інтереси: термінознавство, когнітивна лінгвістика, технічний переклад, методика високотехнологічного навчання іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

HOLIVER Nadiya Olexievna – PhD (Pedagogy), Associate Professor, Head of the Foreign Languages Department, Kryvyi Rih National University.

Circle of scientific interests: didactics of Higher School, didactic aspects of distant education, hi-tech methodology of teaching English to future specialists of mining-metallurgical sphere.

BONDAR Iryna Hryhorivna – Senior Teacher, Kryvyi Rih National University.

Circle of scientific interests: didactic aspects of distant education, ICT in education, hi-tech methodology of teaching English to future IT specialists, technical translation.

LIKHOSHERST Olha Hariivna – a Teacher, Kryvyi Rih National University.

Circle of scientific interests: the science of terminology; cognitive linguistics; technical translation; hi-tech methodology of teaching English.

*Рецензент – д. п. н. професор Анісімов В. М.
Стаття надійшла до редакції 08. 09. 2018 р.*